

**Unios notatserie
nr. 1/2022**

Unios innspill til
regjeringen Støre
i forkant av
2023-budsjettet

Brev til finansminister Trygve Slagsvold Vedum

11. januar 2022

Innhold	Side
Kritisk bemanningssituasjon	4
Elever og studenter hardt rammet under pandemien	4
Norsk økonomi	5
Tillitsreform og ABE-kutt	7
Fagforeningsfradraget og det organiserte arbeidsliv	8
Det grønne skiftet	8
Maritim næring	9
Kommuneøkonomien	10
Helse og omsorg	12
Barnehagene	16
Grunnskole og videregående opplæring	18
Høyere utdanning	19
Forskning	21
Bibliotek	23
Studentvelferd	24
Politiet	24
Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn.....	25

Unios notatserie på www.Unio.no (utdrag)

- Nr 5 2009 Offentlig tjenestepensjon – om meklingsresultatet 2009
- Nr 6 2010 Kombinasjon arbeid og pensjon
- Nr 1 2011 Brutto er best
- Nr 5 2011 Uførepensjon og skatt
- Nr 7 2011 Kunnskapskommunen
- Nr 1 2012 På arbeidsgivers nåde – privat tjenestepensjon
- Nr 2 2012 Er forskning arbeid?
- Nr 5 2012 Hybriden – tjenestepensjon à la carte
- Nr 6 2012 Frontfagsmodellen – modell under press
- Nr 1 2013 Yngre årskull og offentlig tjenestepensjon
- Nr 5 2013 Ny uførepensjon i offentlig tjenestepensjon fra 2015
- Nr 6 2013 Ny uførepensjon i privat tjenestepensjon fra 2015
- Nr 6 2014 Offentlig tjenestepensjon målt mot andre tjenestepensjonsordninger
- Nr 5 2015 Produktivitet – Unios kommentarer til Produktivitetskomisjonens innstilling
- Nr 2 2016 Produktivitet II – Unios kommentarer til Produktivitetskomisjonens andre innstilling
- Nr 3 2016 Hvor høy avkastning bør det forutsettes for innskuddspensjon?
- Nr 7 2016 Innskuddspensjon – arbeidsgivers drøm
- Nr 8 2016 Cappelen-utvalget
- Nr 1 2020 Korona unntakstilstand
- Nr 2 2020 Finanspolitiske tiltak i forbindelse med korona-pandemien
- Nr 4 2020 Om å ta ut folketrygden ved 67 år og fortsette i jobb – virkninger av samordningsreglene
- Nr 5 2020 Medlemmer og yrkesaktive i LO, Unio, YS og Akademikerne
- Nr 2 2021 Unios kommentarer til Revidert budsjett 2021 og Kommuneproposisjonen 2022
- Nr 3 2021 Trygdeoppgjøret 2021
- Nr 4 2021 Før statsbudsjettet 2022 (og stortingsvalget 2021)
- Nr 5 2021 Unios kommentarer til Solberg-regjeringens forslag til statsbudsjett for 2022
- Nr 1 2022 Unios innspill til regjeringen Støre i forkant av statsbudsjettet 2023

Unios notatserie gir bakgrunn og kommentarer til aktuelle faglige og politiske spørsmål. Her trykker vi også Unios syn i viktige høringssaker og våre innspill i forbindelse med statsbudsjett mv.

Unios overordnede budsjettkrav 2023

Utdanning, helse og omsorg

Bemanningssituasjonen i grunnleggende velferdstjenester som sykehusene, helse- og omsorgstjenestene i kommunene, barnehage og skole var knapp før pandemien. Pandemien har synliggjort for alle at dagens bemanning ikke er god nok. Regjeringen må presentere en plan for hvordan vi sikrer nok kvalifisert arbeidskraft med høyere utdanning til å levere et godt utdannings- og helsetilbud til befolkningen. Utfordringene med å rekruttere og beholde må tas på alvor. Økt lønn til utdanningsgruppene i offentlig sektor er en del av løsningen.

Forebygging

Forebygging taper ofte budsjettkampen selv om det kan redusere behovet for dyrere behandling og redusere de samfunnsøkonomiske kostnadene av frafall og utstøting. Pandemien har svekket det forebyggende arbeidet. Elever og studenter er hardt rammet. Regjeringen må presentere en plan for hvordan tapt læring og økt uhelse for elever og studenter pga. pandemien kan hentes inn. Forebyggingsperspektivet må løftes og gis økonomisk handlingsrom i flere sektorer. Politiet må i samsvar med nærpolitireformen, ha mer ressurser til å forhindre at kriminalitet skjer, særlig i ungdomsmiljøene.

Forskning, bærekraft, omstilling og klima

CO₂-utslippene skal halveres innen 2030. Vi når ikke bærekrafts- og klimamålene med dagens politikk. CO₂-avgiften må økes til minst 2000 kroner i 2030. Større avgiftsøkninger tidlig i perioden vil sikre større utslippsreduksjoner og avlaste behovet for andre og dyrere tiltak. Årlige utslippsbudsjett må starte i 2023 og opplegget for budsjetteringen presenteres i Revidert nasjonalbudsjett 2022. Usosiale fordelingsvirkninger av økte miljøavgifter og økte strømpriser må kompenseres. Vi trenger en aktiv stat for næringsomstilling og det grønne skiftet. CO₂-fangs må sikres både i Breivik og på Klemetsrud. Pandemien har vist at forskning er viktig for samfunnsberedskapen i tillegg til å danne grunnlaget for kunnskapsutvikling, omstilling, kvalitet mv. Statlig forskningsinnsats må økes til 1,5 pst av BNP i denne stortingsperioden, og grunnbevilgningene i UH-sektoren økes. Den maritime næringen med norske arbeidsplasser har en viktig rolle i det grønne skiftet.

11.1.2022

Unios innspill til regjeringen Støre i forkant av statsbudsjettet for 2023

Pandemien har vist vår sårbarhet og avslørt en kritisk bemanningssituasjon i de offentlige velferdstjenestene. 2023-budsjettet må styrke bemanningen i velferdstjenestene, grunnbemanningen må økes, skole og helsetjenester må bemannes med kvalifisert personell og forskningen styrkes. Budsjettpolitikken må brukes aktivt for å skape nye arbeidsplasser og hindre at pandemien gir skadelige langtidsvirkninger som økt utstøting, flere i varige stønadsløp, varige helseskader og tapt læring. Etterslep i utdanning, behandling og rehabilitering vil kreve ekstra ressurser i flere år. Offentlig sektor må ta utfordringen med å rekruttere og beholde på alvor. Bemanningssituasjonen er kritisk, og pandemien kan sette rekrutteringen til velferdsyrkene under press.

Kritisk bemanningssituasjon

Allerede før pandemien var bemannings- og ressursituasjonen og handlingsrommet i offentlig sektor svært stramme. Det er store utfordringer med å rekruttere og beholde kvalifiserte ansatte til stillinger i helse- og utdanningssektoren. I tillegg var erfaringen fra høsten 2021 at bemanningen på grunnleggende velferdstjenester som sykehusene, helse- og omsorgstjenestene i kommunene, barnehage og skole er ekstremt sårbar. Unio mener at pandemien har synliggjort at dagens bemanning ikke er god nok og at dette må få konsekvenser i årene framover.

Den lave bemanningen i velferdstjenestene og den belastningen den har medført for de ansatte kan medføre at et stort antall kvalifiserte forlater yrket til fordel for mindre belastende arbeid og at rekrutteringen faller. Unio mener at dette kan medføre at den akutte bemanningskrisen vi ser nå vil forsterke de grunnleggende rekrutteringsutfordringene. Regjeringen må jobbe for at bemanningen i yrker med viktige og kritiske samfunnsfunksjoner styrkes, og at utdanningen og rekrutteringen til disse yrkene økes. På denne måten kan virksomhetene bedre opprettholde gode velferdstjenester både i ordinær drift og i en krisesituasjon.

Unio krever:

- Regjeringen må presentere en plan for hvordan vi sikrer nok kvalifisert arbeidskraft med høyere utdanning til å levere et godt utdannings- og helsetilbud til befolkningen.

Elever og studenter hardt rammet under pandemien

Elever i grunnskolen og videregående skole, lærlingene og studentene har gjennom pandemien blitt svært hardt rammet av smitteverntiltakene, med betydelige faglige og sosiale konsekvenser. Et stort antall studenter er i etableringsfasen og er ekstra sårbare for tiltak som

skal redusere sosial kontakt. Mange universiteter og høyskoler har i lange perioder praktisert digitalundervisning, som har gått ut over kvaliteten på undervisningen og begrenset mulighetene for faglige diskusjoner med forelesere og medstudenter. I tillegg blir mange studenter hard rammet av nedstengingene da mange mister jobber i f.eks. serveringsbransjen. Studentene blir i mindre grad fanget opp av de ulike kompensasjonsordningene, og de fleste studentene står utenfor dagpengeordningen.

Bedre støtteordninger for studentene

Unio krever at det utvikles enda bedre støtteordningen for studentene under pandemien, for eksempel ved at støtteordningen som Stortinget vedtok i januar 2021 videreføres og utvides, og at stipendandelen i ordningen økes betydelig. Når det gjelder elevene i grunn- og videregående skole, er det viktig at bevilgningene styrkes og målrettes for å kompensere for elevenes tapte sosiale- og faglige læring. Parr-utvalgets rapport som ble offentliggjort i juni 2021, pekte særlig på behovet for å styrke kontaktlærerressursen.

Unio krever:

- Regjeringen må presentere en plan for hvordan tapt læring og økt uhelse for elever og studenter pga. pandemien kan hentes inn.

Norsk økonomi

Statsbudsjettet for 2023 må gi bedre fordeling, kraftigere sysselsettings- og klimapolitikk og bedre verdsetting av utdanning, kompetanse, ansvar og sikkerhet. Politikken må sette kunnskap i front. Det er nødvendig for å få fart på det grønne skiftet og heve kunnskapsnivået og kompetansen i norsk arbeidsliv. Det grønne skiftet trenger statlig drahjelp, en aktiv næringspolitikk, økt forskningsinnsats, målsatte utslipp for alle næringer, avgiftspolitikken må brukes aktivt for å nå miljømålene og usosiale fordelingsvirkninger av økte avgifter og fortsatt høye strømpriser må kompenseres.

En mer sysselsettingsintensiv økonomisk politikk

Husholdningene har spart mye under pandemien da en rekke tjenester ikke har vært tilgjengelige. SSB anslår at mye av den økte sparingen vil gi en kraftig økning i det private forbruk i 2022 med tilsvarende bidrag til økt aktivitet. Fastlands-BNP ventes derfor å vokse med 4,1 pst i år og vil ligge over trendvekst også i 2023. Norges Bank økte styringsrenta til 0,5 pst i desember 2021 og anslår at renta vil stige videre til 1,75 pst de neste to årene. Norges Bank anslår at et «normalt rentenivå» ligger mellom 2 og 3 pst.

Økte renter vil gi mer plass for å bruke finanspolitikken aktivt. Budsjettpolitikken må gjøres mer sysselsettingsintensiv, vi må bruke offentlig sektor. Siden nye smittetiltak ble satt inn i desember 2021 har ledigheten igjen gått opp. Vi har i begynnelsen av januar i år 125 000 ledige hvis vi teller helt ledige, delvis ledige og ledige på tiltak. Samlet utgjør de ledige 4,4 pst av arbeidsstyrken. Det er særlig alvorlig at 57 pst av de helt ledige har vært ledige i mer enn 6 måneder og 42 pst i over ett år. SSB anslår i konjunkturtendensene fra 2. desember at AKU-ledigheten vil gå ned fra 4,6 pst helt arbeidsledige i 2021 til 3,7 pst i 2022 for deretter å stige til 3,9 pst i 2023 og 2024. Det innebærer at ledigheten kan bite seg fast på et noe høyere nivå enn før pandemien. Positivt er det at næringsinvesteringene i år og neste år ventes å ha god vekst.

Tiltak overfor de unge

Det må sette inn tiltak overfor de unge. Dette er en sammensatt gruppe med behov for tiltak som ofte er i skjæringspunktet mellom utdanning, arbeidsmarkedstiltak og helse. Her er det behov for tett oppfølging fra NAV, og tiltaksregelverk må være så fleksibelt at tiltakene treffer de unge på en langt bedre måte så vi hindrer varige stønadsløp og høyere frafall.

Skattene kan økes om de går til å styrke velferdstjenestene

Etter koronaen blir handlingsrommet i finanspolitikken raskt mindre. Skattene bør derfor kunne økes noe om disse går til å finansiere velferdstjenester som offentlig ansatte leverer. Under Solberg-regjeringen ble skattegrunnlaget for velferdstjenestene svekket med 35 mrd. kroner og inntektsfordelingen svekket. Fordelingspolitikken må ta hensyn til både arbeidsinntekter og reelle kapitalinntekter. Skatte- og avgiftspolitikken og den statlige virkemiddelbruken må gjøre det mer lønnsomt å investere i grønne arbeidsplasser og klimavennlige løsninger.

Utvid skattegrunnlaget og beskatt grunnrente

Det er potensial for å øke grunnrenteskattene både der vi allerede har slike, men særlig i de nye næringene havbruk, oppdrett, fiske osv. I havbruk f.eks. kan grunnrenta i gode år utgjøre flere titalls milliarder kroner. En grunnrenteskatt er en tilleggsskatt på ekstraordinært store overskudd, den er nøytral og den påvirker dermed ikke investeringsbeslutningene til selskapene om den er riktig innrettet.

Taxfree-ordningen må fjernes

Tidligere utredninger bl.a. fra FHI/Sirus viser at staten taper vesentlige avgiftsinntekter på taxfreeordningen, samtidig som det bidrar til økt alkoholforbruk. Erfaringer fra koronastengte grenser viser samme effekt. Fjerning av taxfreeordningen vil også sikre norske arbeidsplasser og redusere handelslekkasjene.

Årlige utslippsbudsjett

Årets økning i CO₂-avgiften med 28 pst må følges opp med årlige økninger så avgiften minst når opp i 2000 kroner per tonn i 2030. De årlige utslippsbudsjettene må starte i 2023 og opplegget for budsjetteringen bør presenteres i Revidert nasjonalbudsjett 2022. Sosiale utslag av økte miljøavgifter må kompenseres gjennom skattelettelser, overføringer og bedre og billigere offentlige tjenester.

Høyere utdanning og forskning

Hurdalsplattformen kopler forskning og kunnskap i for liten grad på arbeidet med å løse samfunnsutfordringene. Skal vi løse disse, må vi bruke en større andel av ressursene våre på forskning og høyere utdanning. En sterkere satsing på forskning og høyere utdanning vil gi et kunnskapsgrunnlag som er nødvendig for å nå bærekraftsmålene, sikre god samfunnsberedskap og bidra til nødvendig og rettferdig omstilling. Det må innføres en forpliktende opptrapping av forskningsbevilgningene fra 2023 slik at den offentlige forskningsinnsatsen økes til 1,5 prosent i løpet av stortingsperioden.

En aktiv stat, forskning og næringsutvikling for det grønne skiftet

Vi trenger en aktiv stat for næringsomstilling og det grønne skiftet. Kompetanse, utdanning og forskning må legge grunnlaget for flere konkurransedyktige arbeidsplasser utenfor petroleumsklyngen. De maritime næringene har en viktig rolle i det grønne skiftet.

Den statlige forskningsinnsatsen må økes både for å styrke basisfinansieringen og for å bidra i det grønne skiftet. Universitetenes og forskningsinstituttene grunnfinansiering må styrkes. Staten må også være villig til å stille med eierkapital og risikokapital i samarbeid med private virksomheter for å få fram nye næringsvirksomhet og gode fornybarprosjekter der privat kapital ikke klarer dette alene. Vi trenger et omfattende program for havvind på norsk sokkel, solenergi på sjø, hydrogen og andre fornybarprosjekter. Dette må skje i tett dialog med forsknings- og utdanningsinstitusjoner og ivareta FNs bærekraftmål, ikke bare knyttet til klima, men også til økosystemer og til hav og marine ressurser. Som oljenasjon har vi et særlig ansvar for å få fram vellykkede prosjekter på karbonfangst og lagring.

Hele og faste stillinger

Offentlige arbeidsgivere må styrke arbeidet med flere faste hele stillinger. Arbeidskraftundersøkelsen viser at 35 pst av kvinner og 15 pst av menn jobber deltid. Mange av disse ønsker større stillingsstørrelser. Helse- og omsorgsyrker er overrepresentert i deltidsstatistikken. Over 13 pst av de ansatte i undervisning og helse- og sosialtjenester er også midlertidig ansatt. Arbeidet må også omfatte «frilansere og oppdragstakere». Staten må stoppe anbud på tjenester som er lovpålagt, f.eks. tolker i NAV. Videre må det iverksettes konkrete tiltak for å redusere bruken av midlertidige ansettelser i UH-sektoren.

Tillitsreform og ABE-kutt

Unio er glad for at Støre-regjeringen i Hurdalsplattformen varsler fjerning av ABE-kuttene. Regjeringen og stortingsflertallet fant ikke rom for å dekke inn kuttene i 2022-budsjettet. Unio foreslår at ABE-kuttene for 2022 tilbakeføres virksomhetene i 2023-budsjettet og at ABE-ordningen som helhet avvikles fra 2023. Ordningen bør evalueres som del av en ny tillitsreform.

Unio har aldri akseptert premisset for ABE-kuttene, nemlig det at offentlig virksomhet ikke er effektiv eller at produktivitetsarbeidet er svakt. Det er gjort mye viktig effektiviseringsarbeid i offentlig virksomhet de siste tiårene, men tjenester som er arbeidsintensive er vanskeligere å effektivisere enn kapitalintensiv produksjon, og utfordringene med produktivitetmålingene er store når tjenestene endres, nye sektorer med lav lønn bygges ut, eller lønnsutviklingen henger etter sammenliknbare grupper i privat sektor. Det er viktig at offentlig sektors bidrag til verdiskapningen i samfunnet synliggjøres og verdsettes for å sikre rekruttering av kvalifiserte ansatte til velferdsyrkene, bl.a. gjennom økt lønn.

ABE-kuttene har rammet aktiviteten i alle statlige virksomheter, sykehus, universiteter, høyskoler og forskningsinstitusjoner på en blind og uoversiktlig måte som svekker viktige velferdstjenester og kunnskapsproduksjon. ABE-kuttene har svekket beredskapen og det forebyggende arbeidet, har gjort kampen mot koronapandemien vanskeligere og gitt dårligere støttefunksjoner for forskning og undervisning. Fra 2015 til 2021 utgjorde regjeringen

Solbergs akkumulerte ABE-kutt 14,2 mrd. kroner, tilsvarende lønnskostnadene til om lag 18.200 årsverk. Kuttene i 2022 utgjør om lag 2 mrd. kroner.

Dersom regjeringen i tråd med Hurdalsplattformen tar initiativ til å utvikle mer målrettede effektiviseringstiltak, forutsetter vi at det skjer i samarbeid med virksomhetene og partene i arbeidslivet. Produktivitetsarbeidet i offentlig sektor og et eventuelt behov for ytterligere effektivisering må gjennomføres i samarbeid med de ansatte og bygge på tillit, trygghet og et godt kunnskapsgrunnlag. Tillitsreformen må gi mer autonomi i arbeidssituasjonen, mer tid til å utføre jobben og mindre tid på rapportering og kontroll. Det vil også være behov for friske midler for å bedre tjenestetilbudet i offentlig sektor, og det må settes av midler til å prøve ut tillitsbaserte løsninger i f.eks. helsesektoren. En tillitsreform bygd nedenifra kan og bør få følger for organiseringen av deler av offentlig virksomhet.

Unio krever:

- ABE-reformen avvikles i sin helhet fra og med budsjettåret 2023.
- ABE-kuttene for 2022 tilbakeføres virksomhetene i 2023.
- Effektiviserings- og produktivitetsarbeidet må gjennomføres i tett dialog med virksomhetene og partene i arbeidslivet.

Fagforeningsfradraget og det organiserte arbeidsliv

Fagforeningsfradraget har under regjeringen Solberg stått stille siden 2013. Realverdien av fradraget har mao. blitt betydelig svekket, mens arbeidsgiverne i hele denne perioden har nytt godt av et fradrag som øker med lønnsveksten. Regjeringen Støre har lovet å doble fagforeningsfradraget, halvparten av økningen tas fra 2022. Unio krever at resten kommer i 2023-budsjettet. Unios primære krav er fullt fradrag for fagforeningskontingent. For å unngå at fagforeningsfradraget i framtida blir stående på det samme nominelle beløpet, krever Unio at fradraget indekseres med lønnsveksten eller at det utgjøre en fast andel av grunnbeløpet. Forskning viser at fagforeningsfradraget, gjennom økt andel organiserte, bidrar til å øke produktiviteten i virksomhetene. Fradraget støtter derfor opp om den norske arbeidslivsmodellen som er kjernen i den norske modellen.

Unio krever:

- Hurdalsplattformens doblingen av fagforeningsfradraget må fullføres i 2023.
- Fagforeningsfradraget må få fast indeksering med lønnsveksten.

Det grønne skiftet

Klimagassutslippene skal halveres innen 2030. Skal vi klare målene som er satt for dette tiåret, må de årlige reduksjonene være i størrelsesorden 8 pst, dvs. like store som i koronaåret da store deler av næringslivet ble stengt ned.

Partssamarbeidet må brukes aktivt

Unio vil være en pådriver for at vi skal nå våre internasjonale klimaforpliktelser. Arbeidet med bærekraft og klimapolitikk må skje i samarbeid med fagbevegelsen, gjennom treparts- og topartssamarbeidet sentralt og lokalt.

En kraftfull klimapolitikk må følges av effektive fordelingstiltak

Både skatte- og avgiftspolitikken og energipolitikken må innrettes slik at vi når klimamålene. Unio støtter prinsippet om at forurenser skal betale, og mener at økonomiske virkemidler i klimakampen må brukes i større grad. Goder og byrder må fordeles på en slik måte at ulikheter i samfunnet reduseres. Ved å belønne, eller legge til rette for, klimavennlig atferd og avgiftsbelegge forurensende atferd, kan myndighetene framskynde de nødvendige omstillingene.

Vi trenger en aktiv stat for næringsomstilling og det grønne skiftet. Staten må være villig til å stille med eierkapital og risikokapital i samarbeid med private virksomheter for å få fram ny næringsvirksomhet og gode fornybarprosjekter. Kompetanse, utdanning og forskning må legge grunnlaget for flere konkurransedyktige arbeidsplasser utenfor petroleumsklyngen. De maritime næringene har her en viktig rolle. Statlig forskningsinnsats må økes både for å styrke basisfinansieringen og for å bidra i det grønne skiftet. Det offentlig må gå foran og bruke sin innkjøpsmakt i klimaets tjeneste. Staten og kommunene må sikres grønn innkjøps- og anbudskompetanse.

Et forpliktende og ambisiøst utslippsbudsjett

Opptrappingen av CO₂-avgiften og overgang til elektrisk transport som til nå har vært de viktigste virkemidlene for å redusere utslipp, må suppleres med kraftfulle tiltak som gir utgiftskutt på alle samfunnsområder. Norge trenger et forpliktende og ambisiøst utslippsbudsjett som setter årlige måltall for reduksjonen i CO₂-utslippene sektor for sektor, næring for næring fram til 2030 da CO₂-utslippene skal være redusert med 55 pst i forhold til nivået i 1990.

Unio krever:

- CO₂-avgiften må omfatte alle aktiviteter i ikke-kvotepiktig sektor og økes årlig så avgiften minst når opp i 2000 kroner per tonn i 2030. CO₂-avgiften virker kostnadseffektivt og kuttene kommer der de er billigst å gjennomføre. Større avgiftsøkninger tidlig i perioden vil sikre større utslippsreduksjon og avlaste behovet for andre utslippsreducerende tiltak.
- De årlige utslippsbudsjettene må starte i 2023 og opplegget for budsjetteringen bør presenteres i Revidert nasjonalbudsjett 2022.
- Sosiale utslag av økte miljøavgifter må kompenseres gjennom skattelettelser, overføringer og bedre og billigere offentlige tjenester.
- Statlig fullfinansiering av karbonfangst i både Breivik og på Klemetsrud.
- Det offentlige må gå foran og bruke sin innkjøpsmakt i klimaets tjeneste, staten og kommunene må sikres grønn innkjøps- og anbudskompetanse.
- Klimasats økes med 500 mill. kroner i 2023 for å støtte klimaarbeidet i kommunene.
- Statlige virksomheter må få tilgang til en tilsvarende støtteordning som Klimasats i kommunal sektor.

Maritim næring

Norsk maritim kompetanse er avgjørende for å lykkes med næringsutviklingen i havrommet og grønn omstilling. Kravet om norske lønns og arbeidsvilkår på norsk sokkel og i norske

farvann er avgjørende for å oppnå dette, men ikke tilstrekkelig. Nettolønnsordningen har bidratt sterkt til å sikre sysselsettingen av norske sjøfolk, innflagging av skip og opplæringsstillinger. Unio krever at ordningen videreføres og styrkes, og at taket fjernes permanent i alle segment, i tråd med Hurdalsplattformen. Ordningen må være forutsigbart over tid og lovfestes.

Ved offentlige kontrakter i forbindelse med samfunnssikkerhet og beredskap må det stilles krav til at skipet er norskregistrert og at det er norsk mannskap om bord. Det må settes av ressurser til å sikre beredskapen til sjøs langs hele norskekysten, på norsk sokkel og i norske farvann. Dette inkluderer evnen til å gjennomføre brann- og redningsaksjoner. Det grønne skiftet krever også en tydelig satsing på kompetanse, utdanning og etter- og videreutdanning.

Transport av gods på sjø er mer klimavennlig og mindre energikrevende enn transport av gods på vei. Vilårene for overføringsordningen må gjennomgås, og bevilgningen for 2023 økes så mer gods overføres fra vei til sjø.

Unio krever:

- Videreføre og styrke nettolønnsordningen for sysselsetting av sjøfolk.
- Styrke beredskapen til lands og til sjøs.
- Styrke kompetanse, utdanning og etterutdanning innenfor maritim næring, brann og redning.
- Styrke finansieringen for grønn omstilling i maritim næring.
- Øke godsoverføringen fra vei til sjø.

Kommuneøkonomien

En sterk og god kommuneøkonomi med god vekst i de frie inntektene er avgjørende for omfang og kvalitet på de kommunale kjernetjenestene utdanning, helse og omsorg. Handlingsrommet for å styrke kvaliteten i utdanning, helse og omsorg er avhengig av at økningen i de frie inntektene minst kompenserer for demografiske endringer, økning i pensjonsutgiftene ut over kostnadsveksten og andre gode formål som spiser av de frie inntektene, se tabell 1.

God økning i de frie inntektene med ny regjering

Regjeringen Støres tilleggsproposisjon og budsjettprosessen ga en betydelig forbedring i dette handlingsrommet. Kommuneøkonomien i 2022 går fra en innstramning på om lag 1 ½ mrd. kroner med regjeringen Solbergs forslag til en samlet forbedring på nesten 3 mrd. kroner etter budsjettavtalen mellom AP/Sp og SV. De frie inntektene i 2022 før justeringer for demografiske endringer, pensjon mv. i 2022 anslås nå å øke med nesten 6 mrd. kroner. Unio vil understreke at dette er nødvendig både for å rekruttere og beholde nok kvalifisert arbeidskraft og for å øke grunnbemanningen i viktige velferdstjenester. Under pandemien er det bekreftet på en grundig måte at grunnbemanningen er dimensjonert slik at det er ytterst lite å gå på.

Skal tjenestetilbudet opprettholdes på samme nivå eller kvaliteten økes, må de frie inntektene økes betydelig ut over den demografiske utgiftsveksten. Alternativt må deler av tjenestetilbudet finansieres med økte øremerkede inntekter. Unio er åpen for å vurdere øremerkede løsninger for å sikre bedre tjenestetilbud.

Tabell 1: Kommunesektorens økonomiske handlingsrom 2022*

Regjeringen Solbergs anslag på økning i frie inntekter 2022	2,0 mrd.
Demografikostnader som må dekkes innenfor de frie inntektene	-0,9 mrd.
Økte pensjonskostnader ut over deflator (2,5 pst)	-0,4 mrd.
Satsinger innenfor de frie inntektene (flere barnehagelærere og satsing på psykisk helse barn og unge)	-0,2 mrd.
Regjeringen Solbergs «økte handlingsrom» for kommunesektoren i 2022	0,5 mrd.
Noen utgifter som spiser av de frie inntektene som regjeringen Solberg ikke tok med i regnestykket:	
Bemannings- og pedagognorm barnehager	-0,9 mrd.
Toppfinansiering ressurskrevende brukere	-0,3 mrd.
Annen mervekst helse og omsorg som ikke fanges opp av demografikostnadene	
Vedlikehold av fylkesveier (anslag brukt i 2021)	-0,5 mrd.
Ras-, flom- og skredsikring	-0,2 mrd.
Netto økonomisk handlingsrom frie inntekter 2022	minst -1,4 mrd.
Regjeringen Støres påplussing i frie inntekter	
Regjeringen Støres styrking toppfinansiering av ressurskrevende brukere	0,3 mrd.
Nytt netto økonomisk handlingsrom etter Tilleggsproposisjonen	maks 1,4 mrd.
Styrking av frie inntekter i budsjettavtale mellom AP/Sp og SV	
	1,4 mrd.
Netto økonomisk handlingsrom 2022	maks 2,8 mrd.
- <i>Memo: ujustert («brutto») økning i frie inntekter</i>	<i>5,9 mrd.</i>

*Sammenliknet med inntekter i 2021 anslått i RNB.

Øremerk grunnskoletilskuddet

Fra og med 2022 har det blitt innført et såkalt grunnskoletilskudd, som en del av inntektssystemet. Hver kommune får et tilskudd på 500 000 kroner per grunnskole. Tilskuddet finansieres ved at midlene hentes fra innbyggertilskuddet. Tilskuddet er ikke øremerket slik at det ikke er noen garantier om at midlene går til grunnskolene. Slik tilskuddet er utformet i dag innebærer det reelt sett ingen satsing på grunnskolen. Hvis tilskuddet skal videreføres, og det skal kunne medføre en styrking av ressursene i grunnskolen, mener Unio at tilskuddet må øremerkes.

Økt handlingsrom for kjernetjenestene krever betydelige økninger i de frie inntektene

Koronapandemien har gitt et stort etterslep på behandling og forebyggende helsetjenester. Skolene sliter med knappe ressurser og mangel på kvalifiserte lærere. Mange kommuner melder om stramme budsjetter og at de må kutte i kjernetjenestene. Unio vil peke på at kommunesektoren har behov for at de frie inntektene reelt sett øker jamt over tid slik at handlingsrommet for kjernetjenestene ikke settes under press. Vi ønsker ikke en gjentakelse av «2005» da en kraftig økning i de frie inntektene ble etterfulgt av flere år med stagnasjon eller nedgang i handlingsrommet. Vi utfordrer også regjeringen om være åpen om hvor mye som spiser av kommunesektorens frie inntekter før kjernetjenestene utdanning, helse og omsorg får sitt.

Den tilsynelatende forbedringen av kommunesektorens inntekter de siste årene skyldes store engangsinntekter ifb. tilpasning til økt utbytteskatt og vederlag for oppdrettskonsesjoner. Det ville være uforsvarlig av kommunene å basere et bedret tjenestetilbud og økt bemanning på inntekter som ikke representerer et varig høyere nivå på de frie midlene og som bare tilkommer en del av kommunene. Dessuten har kommunesektorens netto rentebærende gjeld økt betydelig de siste årene. Det er bedre å bruke økte engangsinntekter på å nedbetale gjeld.

Det økonomiske handlingsrommet for kommunene øker i både AP/Sp-budsjettet for 2022 og i budsjettavtalen med SV. I de kommende årene er det viktig at handlingsrommet for utdanning, helse og omsorg fortsatt øker slik at tjenestene kan styrkes. For 2023 foreslås en økning i de frie inntektene som er så stor at handlingsrommet for utdanning, helse og omsorg kan styrkes med minst 2 mrd. kroner.

Unio vil også påpeke at kirken er helt avhengig av en god kommuneøkonomi. Kommunene finansierer lokalkirken, dvs. alle lokalt kirkelige ansatte (unntatt prestene), samt gravferd, bygg og eiendom.

Unio krever:

- Kommunesektorens frie inntekter i 2023 økes med 4-5 mrd. kroner ut over den demografiske utgiftsveksten mv., slik at handlingsrommet for kjernetjenestene utdanning, helse og omsorg øker med minst 2 mrd. kroner.
- Klimasats økes til 500 mill. kroner i 2023 for å støtte klimaarbeidet i kommunene (se omtale under «Klima»).
- Grunnskoletilskuddet øremerkes.

Helse og omsorg

For å avverge kollaps i helsetjenestens håndtering av pandemien, iverksatte myndighetene svært omfattende og strenge smitteverntiltak. Det er fortsatt usikkert hvordan pandemien vil utvikle seg i Norge, men analyser er tydelige på at den vil prege samfunnet i mange år fremover. Bevilgende myndigheter må sikre at helsesektoren rustes til å håndtere både pandemier og løpende oppgaver. Som følge av tynn grunnbemanning og økt trykk under pandemien er det behov for en styrket intensivkapasitet, økt kapasitet innen bildediagnostikk samt økt rehabilitering og grunnleggende tjenester innen pleie og omsorg. Unio etterspør vilje til å styrke og utvikle de tjenestene som har ansvaret for tverrfaglig oppfølging, behandling, rehabilitering og palliasjon for det økende antallet pasienter som vil komme de nærmeste årene. Vi trenger også større oppmerksomhet og tiltak for helsefremmende arbeidsplasser i

helse- og omsorgssektoren, som bidrar til lavere sykefravær og hindre tidlig frafall fra arbeidslivet.

Unio vil også påpeke at det er et etterslep i behandlingstilbudet grunnet covid-19 som må finansieres både i 2022 og 2023. Det har vært kutt i hjemmebesøk grunnet smitterisiko. Det har gått ut over tiltak slik som hverdagsrehabilitering og opptrening hos eldre. Det har også gått ut over fysioterapitjenesten i sykehjem som ble redusert i flere kommuner. I tillegg har både fysioterapeuter og ergoterapeuter blitt omdisponert til smittesporing mv. Tilvarende har skjedd for helsesykepleiere, som har blitt omdisponert. Konsekvensene av dette var store for barn og unge da skoler stengte. To årskull har ikke fått lovbestemte oppgaver som helsekontroller og oppfølging, Konsekvensen av dette er bla en dobling av ventetid til BUP og en økning i skolefravall. Samfunnsøkonomisk vil kostnaden kunne bli store i årene som kommer.

Unio mener pandemien har avdekket samfunnets sårbarhet. Mange av utfordringene i helse- og omsorgssektoren har eksistert allerede i årene før pandemien, og de har blitt forsterket, ekstra synlige og gitt store konsekvenser for samfunnet under pandemien. Nå er tiden for å tenke nytt, med en sterkere satsing på en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste, digitalisering og styrket beredskap. Regjeringen varsler en rekke løp i Hurdalsplattformen på ulike områder knyttet til tillitsreform, opptrappingsplaner i eldreomsorg og helsestasjons- og skolehelsetjenesten. I tillegg er det nedsatt en helsepersonellkommissjon, som skal se på tilgangen til og mobiliseringen av kritisk helsepersonell i årene som kommer. Videre har regjeringen varslet en stortingsmelding om profesjonsutdanningene. Unio er opptatt av at alle disse arbeidene må se hen til premissene for å lykkes med å utvikle helse- og omsorgstjenestene i stort. Tre ting må være gjennomgående

- Det må innføres konkrete tiltak som sikrer at heltid blir normen i sektoren. Både lovverk og finansiering bør vurderes som aktuelle virkemidler
- Arbeidet med å modernisere sektoren knyttet til digitalisering, tilgang på teknologi og organisering må intensiveres.
- Det må vurderes mer konkrete grep for å sikre nødvendig kompetanse i tjenestene fremover. Virkemidler som rekrutteringstilskudd, offentlig spesialistgodkjenning, bemanningsnormer og sektortilskudd må vurderes som aktuelle tiltak.

Mer forebygging og rehabilitering styrker bærekraften i helsetjenesten

For stramme budsjetter gjør det vanskelig å fatte langsiktige beslutninger. Et sentralt grep for å sikre et bærekraftig helsevesen vil derfor være å øke de økonomiske rammene for rehabiliteringstjenestene. Flere må settes i stand til å klare seg selv og bo hjemme. Det vil dempe behovet for pleie og omsorg. Bærekraftsmålene er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene. I denne sammenhengen er bærekraftsmål 3, som skal sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, av særlig betydning. Unio mener dette må gjenspeiles i budsjettet for 2023. Manglende prioritering av forebygging og rehabilitering vil føre til økt ulikhet, og for noen også fattigdom. I tillegg vil det føre til økt trykk på pleie- og omsorgstjenestene. Det er ikke bærekraftig. En bærekraftig helsetjeneste innebærer å prioritere forebygging, læring og mestring og rehabilitering. Dette krever tverrfaglig og tverretatlig samarbeid.

Unio mener det må utvikles en plan som skal sikre tilstrekkelig kompetanse, det reelle rehabiliteringsbehovet, effektive og tilgjengelige frisklivstilbud og forebyggende tjenester. Økonomiske virkemidler som øremerking må sikre at avansert klinisk

allmennsykepleiekompetanse blir tilgjengelig i tjenestene. Videre må det bevilges penger til ekstra stillinger i kommunehelsetjenestene for å ta igjen etterslepet i habiliterende og rehabiliterende tjenester og demme opp for sykepleiemangelen i pleie og omsorg.

Ernæringsarbeidet i helsetjenestene holder ikke god nok kvalitet, det er stor variasjon og utviklingen går for sakte. Det er behov for økt innsats for de mest sårbare gruppene; barn og unge, psykisk syke, mennesker med flere kroniske sykdommer og skrøpelige eldre. Dette er grupper med høy risiko for, og forekomst av, ernæringsrelaterte helseutfordringer. Ernæringsutfordringer må forebygges og behandles også i den kommunale helse- og omsorgstjenesten, i helsestasjon og hos fastlege.

Statlig rekrutteringstilskudd som sikrer nødvendig kompetanse

Det må utvikles en forpliktende opptrappingsplan for å sikre tverrfaglige tjenester i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Starten på dette bør allerede i 2023 være et statlig rekrutteringstilskudd, som insentiv for kommunene til å skaffe seg nødvendig kompetanse til å oppfylle lovkravene og ivareta pasientbehovene på en forsvarlig måte. Ergoterapeuter og jordmødre bør prioriteres særlig, da mange kommuner ennå ikke oppfyller lovkravet av 2017/2020 om å ha denne kompetansen tilgjengelig til sine innbyggere.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Midlene til helsestasjon og skolehelsetjeneste fra 2013-2020 videreføres. Dette er nå 1 mrd. kroner, i tillegg til tilskudd på 380 mill. kroner, blant annet til nytt kompetansesenter som skal etableres i 2022. Unio mener disse midlene må være utgangspunktet for regjeringens varslede opptrappingsplan for helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Vi vet at under halvparten av midlene, som er bevilget av Stortinget, har gått til formålet. Det må i samarbeid med kommunene etableres et statlig insentiv/finansieringssystem overfor kommunene som sikrer at tjenesten er tverrfaglig og utvikles i tråd med behovene. Laget rundt barn og unge må styrkes, og de bør sikres samme tverrfaglige bredde som i kommunehelsetjenestene før øvrig. Midlene Stortinget har bevilget til tjenestene de siste årene må i sin helhet gjøres tilgjengelig for dette formålet.

Øk øvre aldersgrense for mammografiscreening

Gjennom Mammografiprogrammet i Norge får alle kvinner mellom 50 og 69 år tilbud om mammografi hvert andre år. Målet er å oppdage kreft tidlig, før symptomer oppstår, og med det redusere dødeligheten av brystkreft.

Studier av brystkreft i WHO og EU dokumenterer at organisert screening også reduserer dødeligheten av brystkreft for kvinner i alderen 70 til 74. I Norge er forekomsten av brystkreft blant kvinner i alderen 70-74 år relativt høy, med om lag 210 tilfeller per 100 000 kvinner per år. Sett i lys av den relativt høye forekomsten av brystkreft hos kvinner mellom 70 og 74 år, og anbefalinger fra WHO og EU, mener Unio at øvre aldersgrense for mammografiscreening bør økes fra 69 til 74 år.

Tannhelse

Tannhelse må i større grad bli en del av den offentlige helsetjenesten, og målsettingen er å redusere sosial ulikhet i helse. En tannhelsereform er nødvendig. I det arbeidet må en helhetlig gjennomgang av tannhelsetjenesten vektlegges, både når det gjelder organisering og

finansiering. Samtidig er det behov for å vurdere utdanningskapasitet og personelltilgang basert på befolkningens behov for tannhelsetjenester. Vi vet at de fleste sykdommer i munnhulen kan forebygges, og en tannhelsereform må vektlegge årsaker til at sykdom oppstår. Å forebygge sykdom vil gi en bærekraftig tannhelsetjeneste og være god helsepolitikk.

Helsebiblioteket.no

Helsebiblioteket.no gir gratis tilgang til sentrale kunnskapsressurser for helsepersonell og studenter i hele landet, og i alle deler av helsetjenesten. Helsepersonell fra kommune- til spesialisthelsetjenesten er helt avhengig av tilgangen til den nyeste medisinske forskningen som Helsebiblioteket.no gir for å kunne sikre kunnskapsbaserte helsetjenester. I tillegg er mye av innholdet tilgjengelig for hele befolkningen som på egenhånd kan innhente oppdatert og troverdig helseinformasjon. Felleslisenser gir også besparelser av kostnader for hele helsesektoren i form av rabatter og enklere administrasjon. Årlige prisøkninger og betydelige valutasingninger, samt kutt i overføringer til Folkehelseinstituttet, har de siste årene medført betydelige kutt til Helsebiblioteket.no. Unio anbefaler at regjeringen fullfinansierer Helsebiblioteket.no over statsbudsjettet.

Midlertidighet, beredskap og kompetanse i helsesektoren

For å videreutvikle helse- og omsorgstjenestene er vi avhengige av å utvikle og ta i bruk ny kunnskap. Helseforskning har en sentral og avgjørende rolle for å sikre et kvalitativt godt, effektivt, rettferdig og treffsikkert helsetilbud. Dessverre er forskningsmiljøene ved helseforetakene preget av høy bruk av midlertidige ansatte. Dette er til hinder for å bygge opp stabile fagmiljø, gir mindre langsiktighet og mulighet for kvalitet. Oppdaterte tall viser at utviklingen går feil vei. Midlertidigheten er særlig høy ved Oslo Universitetssykehus, hvor om lag halvparten av forskerpersonalet var midlertidig ansatt (doktorgradsstipendiatene fratrukket) i 2021. Det er langt over gjennomsnittet i arbeidslivet for øvrig, og er dårlig utnytting av ressurser og kompetanse, både for virksomheten og den enkelte forsker.

Korona-pandemien har med all tydelighet vist betydningen av Folkehelseinstituttets virksomhet. FHI ble systematisk nedbygget de siste årene før pandemien, også innenfor smittevern. Forskerforbundet er kritiske til at ekstrabevilgninger som ble tilført FHI i forbindelse med pandemien, ikke ble videreført i statsbudsjettet for 2022. Det er nødvendig å sikre FHI rammebetingelser slik at beredskapsfunksjonen og forskningsaktiviteten, som ble betydelig styrket under korona-pandemien, kan videreføres og ivaretas i et lengre perspektiv.

Unio krever:

- De samlede økonomiske overføringene til spesialisthelsetjenesten i 2023 må økes betraktelig; 3 mrd. kroner utover bevilgningsnivået til drift og aktivitet i 2022, for å legge til rette for omstilling og utvikling gjennom investeringer i bygg, utstyr, IKT og kompetanse hos ansatte. Unio ber om at det i oppdragsdokumentet legges tydelige føringer for at økt intensiv kapasitet og spesialisert rehabilitering prioriteres. Dette er helt nødvendig for å sikre bærekraftig og samfunnsøkonomisk beredskap.
- Kommunesektorens frie inntekter må styrkes betydelig, se avsnitt om kommuneøkonomi.
- Det må utvikles en forpliktende handlingsplan for den kommunale helse- og omsorgstjenesten med blant annet øremerkede midler og et årlig rekrutteringstilskudd på minst 50 mill. kroner til bl.a. kommunale ergoterapeut, avansert klinisk allmennsykepleie- og jordmorstillinger.

- Offentlig spesialistgodkjenning for Unios grupper må utredes.
- Modellutviklingsprogrammet *klinisk ernæringsfysiolog som ressurs for omsorgstjenesten* styrkes til 20 mill. kroner per år, og utvides til å inkludere også øvrige deler av den kommunal helse- og omsorgstjenesten.
- Midlene bevilget til helsestasjon og skolehelsetjeneste fra 2013-2021 må videreføres. Det vedtatte kompetansesenteret for helsestasjon og skolehelsetjenesten må ta utgangspunkt i tjenestens samfunnsoppdrag og etableres som et særskilt senter. Den varslede opptrappingsplanen må ta utgangspunkt i dagens bevilgningsnivå og sikre reell tverrfaglighet i tjenesten. Tverrfagligheten må speile de lovpålagte profesjonene i kommunehelsetjenesten.
- Det settes av midler til en opptrappingsplan for frisklivstilbud og hverdagsrehabilitering integrert i øvrig tjeneste. Alle kommuner må ha frisklivstilbud og hverdagsrehabilitering innen 2025.
- Det er behov for en helsereform for den kommunale helse- og omsorgstjenesten der utvikling av rehabilitering og ivaretagelse av brukere med omfattende behov blir løftet og prioritert. Reformen må inneha virkemidler knyttet til økt bemanning, utvikling av kompetanse, digitalisering og heltid som normen i tjenestene.
- Øvre aldersgrense for mammografiscreeningen bør økes fra 69 til 74 år.
- Helseforetakene må, på samme måte som universitetene og høyskolene, legge inn andel midlertidig ansatte i forskningsrelaterte stillinger som egen styringsparameter.
- FHI må sikres rammebetingelser slik at beredskapsfunksjonen og forskningsaktiviteten kan ivaretas.
- Tannhelsetjenesten må vris i retning av mer forebygging, og den samlede utdanningskapasiteten mellom tannleger og tannpleiere må vurderes.
- Regjeringen fullfinansierer Helsebiblioteket.no over statsbudsjettet, og bevilgning i 2023 økes med 15 mill. kroner.

Barnehagene

Barnehagen er den første delen av utdanningen, og barnehagelæreren er barnas første lærer. Barnehagen er gjennom loven og rammeplanen pålagt å ha et omfattende pedagogisk innhold. Det er store forskjeller mellom kommunene og mellom barnehagene i den enkelte kommune, og forskjellene handler om både tettheten av barnehagelærere og kvaliteten på innholdet i barnehagene. Tettheten av barnehagelærere henger tett sammen med mulighetene til å utvikle kvaliteten.

Unio mener at de viktigste virkemidlene for å styrke kvaliteten i barnehagene er å lovfeste strengere normer for pedagogisk bemanning, og å tette de mange hullene som uthuler dagens bemanningsnorm.

50 prosent barnehagelærere og økning i midler til etter- og videreutdanning

Unio har over lang tid pekt på styrking av barnehagelærernormen som den viktigste prioriteringen innenfor barnehagefeltet. Vi er derfor positive til at regjeringen vil styrke pedagognormen ved å stille krav om at minst 50 prosent av de ansatte skal være barnehagelærere. Videre er Unio glad for at 100 mill. kroner av økningen i de frie midlene til kommunene i 2022 ble begrunnet med en satsing på flere barnehagelærere, men vi mener likevel at dette er langt fra tilstrekkelig. Unio mener at målet om 50 prosent barnehagelærere

bør nås innenfor barnehageåret 2023-2024 og at det derfor må avsettes om lag 169 mill. kr (halvårseffekt) i budsjettet for 2023.

Kompetanseutvikling

I regjeringsplattformen framgår det at regjeringen vil styrke kompetanseutviklingstilbudet å heve kvaliteten i barnehagen. Dersom dette ikke bare skal bli tomme ord, må det tilføres betydelig mer midler.

Lærere i barnehagen må gis like gode muligheter og økonomiske rammer for videreutdanning som lærere i skolen. Slik det er i dag må den enkelte barnehagelærer bære hovedvekten av økonomiske kostnader for videreutdanningen selv. Dette medfører at altfor få barnehagelærere tar videreutdanning. I 2021 hadde knapt 3,3 prosent av barnehagelærerne startet på videreutdanning. Mens det statlige tilskuddet for videreutdanning for en barnehagelærer er på 70 000 kroner, er tilskuddet til videreutdanning for en lærer i grunnskolen på mellom 204 000 og 255 000 kroner. En økning i tilskuddet for videreutdanning for barnehagelærere på nivå med grunnskolelærerne har en kostnad på om lag 140 mill. kroner. Unio mener også at flere barnehagelærere bør få tilbud om videreutdanning. Dersom alle som søker får tilbud om videreutdanning, betyr det en ekstra kostnad på 171 mill. kroner.

Tilskudd til regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage må også styrkes betraktelig. Det er et stort gap mellom målsettingen for den regionale ordningen og hva som faktisk er mulig å få til innenfor den økonomiske rammen som er i dag. Også for dette tiltaket er den statlige støtten som gis til barnehage, betydelig lavere enn det som gis til skole.

Bemanningsnormen i barnehagene må styrkes

Selv om det er positivt at det endelig er nasjonale krav til grunnbemanningen i barnehagene, mener Unio at normen ikke er god nok. Det er i dag mange elementer som bidrar til at bemanningsnormen ikke er god nok. Normen setter f.eks. ingen krav til når det skal settes inn vikar, slik at normen reelt sett ikke følges. Unio er derfor glad for at det i regjeringens politiske plattform kommer tydelig fram at det skal stilles krav til vikarbruk. Dette vil bidra til å styrke den samlede bemanningen. Økt bruk av vikarer vil også kunne redusere arbeidsmengden til det gjenværende personalet, slik at det totale sykefraværet kan bli lavere på sikt.

Mange barnehager har også svært lang åpningstid. Knapt 300 ordinære barnehager er åpne 10,5 timer eller mer. Et stort flertall av disse er private barnehager. Et krav om 10 prosent økt bemanning utover kravene i dagens bemanningsnorm i disse barnehagene vil kreve i overkant av 400 årsverk, men kun om lag 40 av disse årsverkene er i kommunale barnehager. Dette betyr at tiltaket med dagens finansieringsordning vil øke kostnadene i kommunale barnehager med i om lag 25 mill. kroner, mens tilskuddet til private barnehager anslagsvis vil øke tilsvarende.

Styrer er ikke en del av grunnbemanningen, men en lederstilling. Oppgaven som leder er svært viktig og omfatter både et pedagogisk, personalmessig og administrativt ansvar. Omfanget på arbeidet har ført til at styrene delegerer enkelte oppgaver eller ansvar til pedagogiske ledere, noe som i sin tur bidrar til å svekke grunnbemanningen og effekten av bemanningsnormen. Dette er spesielt tilfelle der barnehager er slått sammen med en felles styrer, men statistikk fra Utdanningsdirektoratet viser også at mange store barnehager også har veldig liten lederressurs. Unio mener at hver barnehage skal ha en tilstedeværende styrer slik

at det øvrige personalet kan bruke tiden i arbeid rettet direkte mot barnet. Unio støtter derfor regjeringens mål om at alle barnehager skal ha tilstedeværende styrer og mener at det bør settes av midler til dette i budsjettet for 2023.

Unio krever:

- Det må avsettes om lag 169 mill. kr (halvårseffekt) i budsjettet for 2023 for at vi skal nå målet om 50 prosent barnehagelærere
- Midler til etter- og videreutdanning for lærere bør økes med 331 mill. kroner
- Det må settes av midler til tilstedeværende styrer i alle barnehager

Grunnskole og videregående opplæring

Norske elever har gjennom opplæringsloven rett til tilpasset opplæring og tidlig innsats. Disse sentrale rettighetene kan kun oppnås med tilstrekkelig mange og godt kvalifiserte lærere. Solid lærertetthet er en forutsetning for bedre og tettere oppfølging av den enkelte elev, både faglig og sosialt.

Økte bevilgninger for å rekruttere og beholde lærere med lærerutdanning

Unio har over lang tid vært opptatt av å rekruttere og beholde flere lærere. Sentralt i dette er å redusere andelen ansatte i undervisningsstillinger uten lærerutdanning. Det må prioriteres å videreføre pågående og etablere nye tilrettelagte studieløp for alle lærerutdanninger for å kvalifisere ansatte i undervisningsstillinger uten fullført lærerutdanning og at dette finansieres enten ved at gjennomføring skjer som del av tilsetting, eller ved stipend slik at gjennomføring kan skje ved siden av jobb. Det må avsettes om lag 10 mill. kroner til etablering av nye slike ordninger, utover de som allerede har startet. Nyetableringene må rettes mot regioner med særskilt høy andel uten fullført lærerutdanning i undervisningsstillinger.

Videre mener Unio at alle nye lærere må få en rett til veiledning av høy kvalitet og et introduksjonsprogram gjennom det første yrkesåret. Introduksjonsprogrammer bør også rettes mot lærere som har vært lenge ute av yrket. Midlene til veiledningsordningen for lærere i grunnskolen, må videreføres og styrkes i 2023-budsjettet. Dagens tilskudd gis foreløpig bare til veiledning i grunnskolen. Det trengs både en større grad av forpliktelse for kommunene, for eksempel gjennom lovfesting av ordningen, i tillegg til økte bevilgninger slik at ordningen treffer alle lærere som er nye i yrket. En utvidelse av veiledningsordningen til å gjelde alle nyansatte i grunnskolen, har en kostnad på om lag 100 mill. kroner.

Styrking av det pedagogiske støttesystemet

Som et ledd i oppfølgingen av Meld. St. 6 (2019–2020) *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*, ble det flyttet ressurser fra statens spesialpedagogiske tjeneste, Statped, til kommunene og fylkeskommunene. Målet var blant annet å få kompetansen nærmere de som trenger den – og dermed inn i den enkelte barnehage og skole.

Unio mener at regjeringen bør styrke tilskuddsordningen til kompetansetiltak for kommuner og fylkeskommuner for å bidra til økt kompetanse nærmere barnet og eleven. Disse midlene bør ikke tas fra Statped, men finansieres av friske midler. Samlet bevilgning til dette formålet bør være om lag 100 mill. kroner i 2023. Unio mener at både arbeidstaker- og

arbeidsgiversiden bør samarbeide med Kunnskapsdepartementet om hvordan kompetansetiltakene bør organiseres for best mulig å møte behovene.

Erstatning av lærerspesialistordningen

Pilotordningen for lærerspesialister er i dag finansiert over KDs budsjett. Fordi midlene i en periode vil være bundet opp i avtaler og på vilkår som er gjort med fungerende lærerspesialister, må midlene fortsatt bevilges over KDs budsjett i en overgangsperiode. Det vil være sentralt å sikre forutsigbarhet i denne overgangen for de som har deltatt i pilotordningen, også for UH-sektoren som har hatt ansvar for lærerspesialistutdanningen. Det er positivt at det i Hurdalplattformen kommer frem at regjeringen ønsker å erstatte dagens pilot med en partsforankret ordning som gir bedre tid til utviklingsarbeid, og en styrking av profesjonsfelleskapene i skolen. Dette arbeidet er nå i gang, og det er avgjørende at det avsettes budsjettmidler til denne nye ordningen.

Læremidler

Unio viser til at det i de siste årenes budsjettforslag har vært en reduksjon i bevilgningene til nye læremidler i forbindelse med fagfornyelsen. Bevilgningene til læremidler i forbindelse med fagfornyelsen er hittil vesentlig lavere enn under innfasingen av Kunnskapsløftet. Det bevilges heller ikke særskilte midler til videregående opplæring. Unio forventer at regjeringen sørger for at videregående opplæring blir særskilt prioritert for å legge til rette for at elevene får bedre læremidler i forbindelse med fagfornyelsen.

Unio krever:

- Det må avsettes om lag 10 mill. kroner til etablering av nye ordninger for å kvalifisere ansatte i undervisningsstillinger, som ikke har fullført lærerutdanning
- Det må avsettes 100 mill. kroner til utvidelse av veiledningsordningen for nyansatte i grunnskolen
- Tilskuddsordningen til kompetansetiltak for kommuner og fylkeskommuner bør finansieres av friske midler, og det må avsettes 100 mill. kroner til dette i 2023.
- Kuttet i lærerspesialistordningen som ble gjort i budsjettet for 2022, må reverseres. Bevilgningene må tilbake på nivået i 2021, som var om lag 230 mill. kroner.
- Det bevilges ytterligere om lag 80 mill. kroner til kommunene og fylkeskommunene til læremidler i forbindelse med fagfornyelsen.

Høyere utdanning

Med statsbudsjettet for 2022 har statlig UH-sektor fått et akkumulert ABE-kutt i basisbevilgningene på til sammen 1,7 mrd. kroner. Kuttene for 2022 er beregnet til totalt 1 mrd. kr, hvorav et pensjonskutt på minst 615 mill. i 2022 og 450 mill. i øvrige kutt. Det er historisk høyt og står i sterk kontrast til den betydningen forskning og høyere utdanning har i møte med store kunnskaps- og omstillingsbehov.

Hurdalplattformen innebærer en tydelig dreining i retning desentralisering av utdanningstilbud, mens den generelle politikken for høyere utdanning mangler. Søkelyset rettes mot enkelte profesjonsutdanninger og på kortere etter- og videreutdanning tilpasset arbeidslivets behov, ikke minst i distriktene. Dette er viktige mål, men hoveddelen av norsk høyere utdanning er ordinær gradstudium. Det må gjenspeiles i statsbudsjettet. Unio mener

Økt basisfinansiering er det viktigste virkemiddel for å sikre kvalitet i hele bredden av høyere utdanning, og vi forventer at regjeringen i tråd med Hurdalplattformen sørger for at basisbevilgningene til universitets- og høgskolesektoren styrkes.

I perioden 2009 til 2020 har antall studieplasser økt med 60 prosent. Bevilgningene til nye studieplasser har på ingen måte vært like stor i perioden. Det innebærer at veldig mye av økningen i studieplasser kommer som følge av at institusjonene tar opp studenter som i realiteten bare finansieres gjennom den resultatbaserte tildelingen, og ikke over den langsiktige grunnbevilgningen, dvs. kun 40 prosent av normert studieplasskostnad. Unio mener fullfinansiering av studieplasser må til for å sikre nødvendig kvalitet i all høyere utdanning.

God undervisning utvikles best av sterke fagmiljøer med forutsigbare rammer og arbeidsvilkår. Det handler om langsiktighet i finansiering og flere faste, kombinerte stillinger med god mulighet for å styrke og videreutvikle forskningsbaserte utdanninger. Det handler også om et bedre forholdstall mellom vitenskapelig ansatte og studenter.

Det er grunn til å forvente fortsatt høy tilstrømming til høyere utdanning, både av nye studenter og til etter- og videre utdanning. Det må sektoren dimensjoneres for. I tillegg til fullfinansiering bør departementet i tilknytning til oppfølging av Hatlen-utvalgets gjennomgang av finansieringssystemet, foreta en helhetlig gjennomgang av de ulike studieprogrammernes plassering i finansieringskategori. Dette for å sikre bedre samsvar mellom tildeling og faktiske ressursbehov.

Erfaringen fra pandemien viser at ivaretagelse av studiekvalitet forutsetter at både metoder og læringsmiljø for digital undervisning styrkes betraktelig. Unit har pekt på at den store omleggingen av undervisning som er ventet å skje framover, med tilhørende behov for kompetansebygging blant ansatte, krever betydelige investeringer over en periode på minimum 3-4 år. Unit framhever at «Det er viktig med forutsigbare rammer og langsiktige perspektiv, og både insentiver og strukturer må underbygge og tilrettelegge for investering i digital undervisning og forskning». Disse behovene kommer i tillegg til forventninger om styrket kompetanse innen UH-pedagogikk som følger av økte krav til formell basis undervisningskompetanse, jf. forskrift om ansettelse og opprykk i utdannings- og forskerstillinger. Dette må langtidsplanen prioritere.

Lærerutdanningene

Omlegging av lærerutdanninger til femårige mastergradsutdanninger medfører høyere krav for lærerutdanningsinstitusjonene, fagmiljøene og studentene, og vil gi oss lærere som er bedre forberedt på fremtidens læreryrke. Behovet for å videreutvikle studieprogrammene, mer relevant forskning og utviklingsarbeid og høyere kompetanse blant de ansatte, er stort.

I lærerutdanningene er praksisopplæring obligatorisk. Praksisopplæring i skoler og barnehager er svært kostnadskreven. Dette gjelder utgifter til samarbeid mellom praksisfeltet og lærerutdanningsinstitusjon, oppfølging og veiledning av studenter i praksis og frikjøp av lærere til å utføre jobben som praksislærer. Praksisopplæringen er sentral for å sikre en profesjonsrettet utdanning av høy kvalitet. Unio mener at lærerutdanningsinstitusjonenes økonomi må styrkes ved at midler til praksisopplæring øremerkes fra statens side. Vi ser for oss en ordning der staten bærer deler av utgiften i et spleiselag med kommuner, fylkeskommuner, eiere og lærerutdanningsinstitusjon. Vi har i dag ikke en fullstendig oversikt over de reelle utgiftene til praksisopplæring i barnehage og skole. Dette bør derfor utredes.

Unio viser for øvrig til at Stortinget har bedt regjeringen om en gjennomgang av finansieringskategoriene i høyere utdanning, for å sikre at utdanninger som ingeniørfag, lærerutdanninger og andre utdanninger som er etterspurt i arbeidsmarkedet, har riktig finansiering.

Unio krever:

- Basisfinansieringen til universiteter og høyskoler må styrkes.
- Avsett 200 mill. kr over kap. 260 til fullfinansiering av studieplasser og foreta en helhetlig gjennomgang av studieprogrammets innplassering i finansieringskategori.
- Inkluder en forpliktende opptrapping av investering i infrastruktur, støttetjenester og kompetanseheving tilknyttet digitale læringsverktøy og undervisningsformer i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning.
- De reelle utgiftene til praksisopplæring i barnehage og skole bør utredes, og utdanningsinstitusjonenes økonomi må styrkes ved at midler til praksisopplæring øremerkes fra statens side.

Forskning

Forskningsbevilgningen for 2022 er for lav til å utgjøre det taktskiftet vi trenger for å møte store kunnskaps- og omstillingsbehov. Etter en periode med god realvekst til og med 2017, fulgte en treårsperiode med tilnærmet nullvekst. I 2021 og 2022 var det en beskjeden realvekst i forskningsbevilgningen. I 2022 preges FoU-bevilgningen av satsninger finansiert ved gjenbruk av tidligere års avsetninger (jfr. NIFUs budsjettanalyser). Den beskjedne veksten og de budsjett-tekniske grepene som tas er uheldig i en tid med større behov for forskning og innovasjon enn noen gang. EU-kommisjonen anerkjenner dette og anbefaler at en offentlig investering tilsvarende 1,25 prosent av BNP. For Norges del tilsvarer det et samlet budsjett til forskning, utvikling og innovasjon på i overkant av 50 mrd. kroner. Til sammenligning er regjeringens anslåtte bevilgning til forsknings- og utviklingsarbeid (FoU) i 2022 på 42,7 mrd. kroner.

Statlig forskningsinnsats økes til 1,5 pst i denne stortingsperioden

Unio har forventninger om en sterkere forskningsinnsats i statsbudsjett for 2023. Hurdalsplattformen kopler forskning og kunnskap i for liten grad på arbeidet med å løse samfunnsutfordringene. Skal vi løse de store samfunnsutfordringene, må vi bruke en større andel av ressursene våre på forskning og høyere utdanning. En sterkere satsing på forskning og høyere utdanning vil gi et kunnskapsgrunnlag som er nødvendig for å nå bærekraftsmålene, sikre god samfunnsberedskap og bidra til nødvendig og rettferdig omstilling. Norge er fortsatt langt unna målet om tre prosent av BNP innen 2030, og vi ligger betydelig bak Sverige, Danmark, Finland og gjennomsnittet for OECD. Det må innføres en forpliktende opptrapping av forskningsbevilgningene fra 2023 slik at den offentlige forskningsinnsatsen økes til 1,5 prosent i denne stortingsperioden.

Høyere grunnbevilgning best for å sikre kvalitet

Unio mener langsiktig finansiering med høy grunnbevilgning er det beste virkemiddelet for å sikre kvalitet i forskning. Fri og uavhengig forskning er en del av vår samfunnsberedskap og vesentlig for innovasjon, omstilling og næringsutvikling. At innvilgelsesprosenten i

Forskningsrådet i 2020 lå på rekordlave 10 prosent, viser at vi ikke klarer å utnytte den kapasiteten som ligger i det norske forskningssystemet. Norge må ha et forskningssystem som ivaretar både behovet for tematiske satsinger på identifiserte områder, og for forskerinitiert forskning langs hele forskningsfronten. Mange forskere har ikke ressurser til forskning utover det de henter fra ekstern finansiering. Det gjelder også i universitets- og høyskolesektoren. Dette svekker muligheten til nytenkning og gjennombruddsforskning. Unio mener derfor at bevilgningen til NFR (Post 52) *Langsiktig, grunnleggende forskning* må styrkes.

Norges forskningsambisjoner forutsetter en langt sterkere satsning på forskerrekuttering og forskerkarrieren. Forskerforbundets forskermelding peker på utfordringer tilknyttet forskerkarrieren som gjør at Norge risikerer å miste verdifull kompetanse. Forskerne møter stadig nye eller økte krav og forventninger, svært mange jobber langt ut over normal arbeidsdag og altfor mange er midlertidig ansatt. Videre er lønnsnivået i mange tilfeller ikke konkurransedyktig. Unio oppfordrer regjeringen til å vie forskernes arbeidsvilkår langt større oppmerksomhet, i statsbudsjettet for 2023 og i revidert langtidsplan for forskning og høyere utdanning.

Styrk forskningsinstituttene og ivareta hele bredden i sektoren

Hurdalsplattformen omtaler instituttsektoren som sentral, men mangler konkret politikk for å styrke forskningsinstituttene. Sektoren er en viktig del av det norske forskningssystemet. Den leverer FoU-tjenester til både offentlig og privat sektor nasjonalt og regionalt, og er dermed avgjørende for regjeringens mulighet til å drive en kunnskapsbasert politikk på sentrale samfunnsområder. OECD og Forskningsrådet sine instituttevalueringer viser at økt grunnbevilgning er nødvendig for å sikre langsiktig kunnskapsbygging og samtidig utnytte forsknings- og innovasjonspotensialet i sektoren, ikke minst med tanke på det grønne skiftet. Omstillingene Norge står overfor krever tverrfaglighet og kunnskapsutvikling på tvers av sektorer. Derfor må vi ivareta hele bredden i instituttsektoren. Unio mener det må utarbeides en opptrappingsplan for grunnfinansiering til et nivå på 25 prosent over en femårsperiode. Det innebærer at norske forskningsinstitutter kommer mer på linje med forskningsinstitutter internasjonalt som de både konkurrerer og samarbeider med. Instituttsektoren i Norge har i gjennomsnitt en grunnfinansiering på 10 prosent, mens det tilsvarende for institutter i Europa ligger på mellom 20 og 50 prosent.

Styrk forskningsoppdraget i AMB-sektoren

Arkiv, bibliotek og museumsvirksomheter er viktige kunnskapsarenaer og forvaltere av vår fortid. Sektoren har et samfunnsoppdrag som omfatter forskning. Det er et vedvarende problem at de fagansatte mangler tid og ressurser til å gjennomføre forskning og utviklingsoppgaver. Brenna-utvalgets rapport «Vilje til forskning» presenterte flere forslag til hvordan forskning i museumssektoren kan styrkes. Forslagene ble inkludert i Museums-meldingen, men ikke på en fullgod måte fulgt opp i statsbudsjettet for 2022. Unio har støttet forslagene i museums-meldingen om 15 stipendiatstillinger til tverrinstitusjonell museumsforskning og at det settes av 15 mill. kroner årlig i fem år til museumsforskning og samarbeidsprosjekter mellom museumssektor og UH-sektor. For 2023 forventer Unio følgelig et høyere ambisjonsnivå og en langt tydeligere prioritering forskningsoppdraget i hele ABM-sektoren.

Unio krever:

- Etabler en forpliktende opptrapping av forskningsbevilgningene med budsjettvirkning fra 2023 slik at den offentlige forskningsinnsatsen gradvis økes til 1,5 prosent av BNP i

stortingsperioden. En forholdsvis større del av veksten foretas i form av økt grunnbevilgning til virksomhetene for å styrke grunnforskningen.

- Styrk bevilgningene til Forskningsrådet (Post 52) Langsiktig, grunnleggende forskning
- Vektlegg forskerrekuttering, forskerkarriere og rammebetingelser for forskning i revisjon av Langtidsplan for forskning og høyere utdanning.
- Tilknyttet revisjon av Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, utarbeides det en forpliktende opptrappingsplan som sikrer at grunnfinansieringen til forskningsinstituttene økes til 25 prosent over en 5-års periode. Grunnfinansiering utover 15 prosent bør rettes mot bærekraftsmålene og langtidsplanens strategier, slik at en bygger langsiktig anvendt forskning på de viktigste områdene.
- Følg opp museumsmeldingen med konkret prioritering av og ressurser til forskningsoppdraget i hele ABM-sektoren.

Bibliotek

Bibliotekene befinner seg i skjæringspunktet mellom kultur, utdanning og livslang læring, folkehelse og sosialt arbeid. Biblioteket og bibliotekaren spiller derfor en unik rolle for å sikre informasjon, kunnskap og livslang læring til hele befolkningen. Den teknologiske utviklingen, folkebibliotekenes utvidede mandat og satsingen på skolebibliotek gjør at det er stort behov for å videreutvikle bibliotekarkompetansen. For å nå de overordnede målsettinger med bibliotekjenesten, er det derfor viktig at flest mulig bibliotekansatte får tilbud om kompetanseutvikling. Dette er tidligere understreket i både St.meld. nr. 23 (2008-2009), Nasjonal bibliotekstrategi 2015-2018 og i Nasjonal bibliotekstrategi for 2020-2023.

Unio foreslår at det etableres en femårig strategi for etter- og videreutdanning av bibliotekarer i offentlig sektor i form av økte prosjektutviklingsmidler fra Nasjonalbiblioteket. I 2023 bevilges 5 mill. kroner.

Forskningen viser at skolebiblioteket har en vesentlig effekt på elevenes prestasjonsnivå. Skolebibliotekets virksomhet dreier seg både om informasjonskompetanse, kildekritikk, leseforståelse og tilrettelagt litteratur til elever. Fagfornyelsen og de nye lærerplanene understreker behovet for et godt skolebibliotek med en kompetent skolebibliotekar.

Alle norske skoleelever bør sikres et likeverdig tilbud. I dag mangler hver tiende grunnskole et skolebibliotek og det er langt mellom de fagutdannede bibliotekarene. I videregående opplæring har andelen fagutdannede bibliotekarer falt fra rundt 50 prosent i 2013 til i underkant av en femtedel i 2018. Udirs tilskuddsordning for å styrke skolebibliotekenes arbeid med lesestimulering bør utvides. I tillegg bør det etableres en flerårig tilskuddsordning for kompetansehevende tiltak for skolebibliotekarer. Unio foreslår at det bevilges 15 mill. kroner til skolebibliotek og kompetansehevende tiltak i skolebiblioteket.

Unio krever:

- Det etableres en femårig strategi for etter- og videreutdanning av bibliotekarer i form av økte prosjektutviklingsmidler fra Nasjonalbiblioteket. I 2023 bevilges 5 mill. kroner.
- Det bevilges 15 mill. kroner til skolebibliotek og kompetansehevende tiltak i skolebiblioteket.
- Økt bevilgning til Helsebibliotek.no på 15 mill. kroner (se omtale under helse og omsorg).

Studentvelferd

Pandemien har rammet studentene hardt, både faglig, økonomisk og sosialt. Den har ført til uhelse hos mange studenter, og Unio har tidligere bedt om at bevilgningene til Studentsamskipnadene må øke for å styrke det psykososiale velferdstilbudet.

Unio er enig med regjeringen når den i Hurdalsplattformen vil hegne om lik rett til utdanning i hele landet, uavhengig av økonomi og familiesituasjon. Et godt faglig og sosialt studiemiljø, trygg og forutsigbar økonomi og et rimelig sted å bo er vesentlig for læring og livskvalitet. Fravær av disse vesentlige faktorene vil føre til at det å være student øker risikoen for å utvikle dårlig helse.

De siste årene har vi sett en rekordsøkning til høyere utdanning, og presset på boligmarkedet for studentene øker. Vinterens enorme økning i strømpriser skaper en svært uoversiktlig situasjon for studentene, som ikke har mulighet til å betale for høye strømutfgifter. Unio er svært kritisk til at regjeringens svar på utfordringen er å tilby studentene mer lån. Fortsetter denne situasjonen, er vi bekymret for at vi etter hvert vil se en økende sosial forskjell blant dem som tar høyere utdanning.

Unio forventer at regjeringens ambisjoner om å styrke det psykiske helsetilbudet og å trappe opp byggingen av studentboliger følges opp med konkrete bevilgninger i 2023-budsjettet.

Unio mener at studiestøtten til studentene er for lav, og at det er umulig å leve på studiestøtten alene. Samtidig vet vi at heltidsstudenter har bedre muligheter til å fullføre utdanningen sin på normert tid. Vi mener at Hurdalsplattformen er ikke konkret nok når det gjelder hvordan regjeringen Støre skal legge bedre til rette for heltidsstudenten. Studentenes økonomiske kår må bedres betraktelig, og støtten må økes til 1,5 G. Økningen kan ikke bare komme i form av mer lån, betydelige deler av økningen må komme i form av stipend.

Unio krever:

- Studiestøtten må økes til 1,5 G
- Arbeidet med psykisk helse blant studentene må styrkes betraktelig
- Bevilgningene til studentboliger må økes
- Stipendkuttet som ble innført ved statsbudsjettet i 2019, må reverseres.

Politiet

Det må bevilges midler slik at dekningsgraden i de politidistrikt som ligger under målet om 2 politi per 1000 innbyggere økes. Politihøgskolens budsjett må styrkes for å øke kapasiteten på etter- og videreutdanning for politiansatte, dette er avgjørende for å lykkes med etterforskningsløftet.

Økt dekningsgrad i politidistriktene

Per 3. kvartal 2021 er dekningsgraden på nasjonalt nivå 2,11 politi per 1000 innbyggere. Til tross for dette ser vi at dekningsgraden i 8 av 12 politidistrikt ligger under målet om 2 politi per 1000 innbyggere. For at politidistriktene skal ha en dekningsgrad på 2 politi per 1000

innbyggere per. 3. kvartal 2021 skulle det vært 1126 flere politifolk i politidistriktene. Dette utgjør en årskostnad på om lag 1,2 mrd. kroner. Unio krever en opptrappingsplan for å øke dekningsgraden i politidistriktene som ligger under målet om 2 politi per 1000 innbyggere.

Etter- og videreutdanning bl.a. for å styrke etterforskningsløftet

Vi har gjennom flere år registrert at kapasiteten på etter- og videreutdanning ved Politihøgskolen er for lav. Unio krever derfor at antall studieplasser for etter- og videreutdanning økes med 450 plasser (15 pst), noe som er beregnet å koste 57 mill. kroner. Vi vil særlig trekke fram at en økt satsing innen etter- og videreutdanning er avgjørende for å lykkes med etterforskningsløftet.

Unio krever:

- 300 mill. kroner for å øke dekningsgraden i politidistrikt som ligger under målet om 2 politi per 1000 innbyggere.
- 57 millioner for å øke kapasiteten på etter- og videreutdanning ved Politihøgskolen med 450 plasser (50 pst).

Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn

Den norske kirke skal være en landsdekkende folkekirke. Det er statens ansvar å sikre økonomi til en landsdekkende prestetjeneste, og kirkens virksomhet nasjonalt og regionalt, jfr. trossamfunnsloven. Rekrutteringsproblemen er fortsatt store til de kirkefaglige stillingene og prestemangelen er økende. Videreførte tilskuddsrammer vil gi arbeidsgiver og fagforeninger mulighet til å jobbe med å snu denne trenden.

Staten har også ansvar for å sikre likebehandling av tros- og livssynssamfunn. Det er dessuten viktig at det utvikles og sikres likeverdig tros- og livssynsbetjening i offentlige institusjoner.

Unio krever:

- Tilskuddet til Den norske kirke i 2023 videreføres på samme nivå som statsbudsjett for 2022, justert for lønns- og prisvekst.
- Tilskuddet til kommunene må ta høyde for å sikre lokalkirkens økonomi

Vennlig hilsen

Unio

Ragnhild Lied /s/
leder

Erik Orskaug /s/
sjeføkonom

Unio har over 380.000 medlemmer: lærere, lektorer, førskolelærere, sykepleiere, forskere, politi, prester, fysioterapeuter, ergoterapeuter, diakoner, skatterevisorer, konsulenter, ledere, radiografer, maskinister, bibliotekarer og tannpleiere

Unio vil sikre og videreutvikle velferdsstaten og samfunnets fellesverdier : sikre full sysselsetting : øke forskningen : kjempe mot offentlig fattigdom og privatisering av sentrale offentlige tjenester : øke verdsettingen av utdanningsgrupper i offentlig sektor : sikre gode trygde- og pensjonsordninger

Unio

UTDANNINGS
FORBUNDET

**FORSKER
FORBUNDET**

**POLITIETS
FELLESFORBUND**

 Presteforeningen

ergoterapeutene

 **AKADEMIKER
FORBUNDET**

 Det Norske Diakonforbund
The Norwegian Association of Deacons

 **Skatterevisorenes
Forening**

